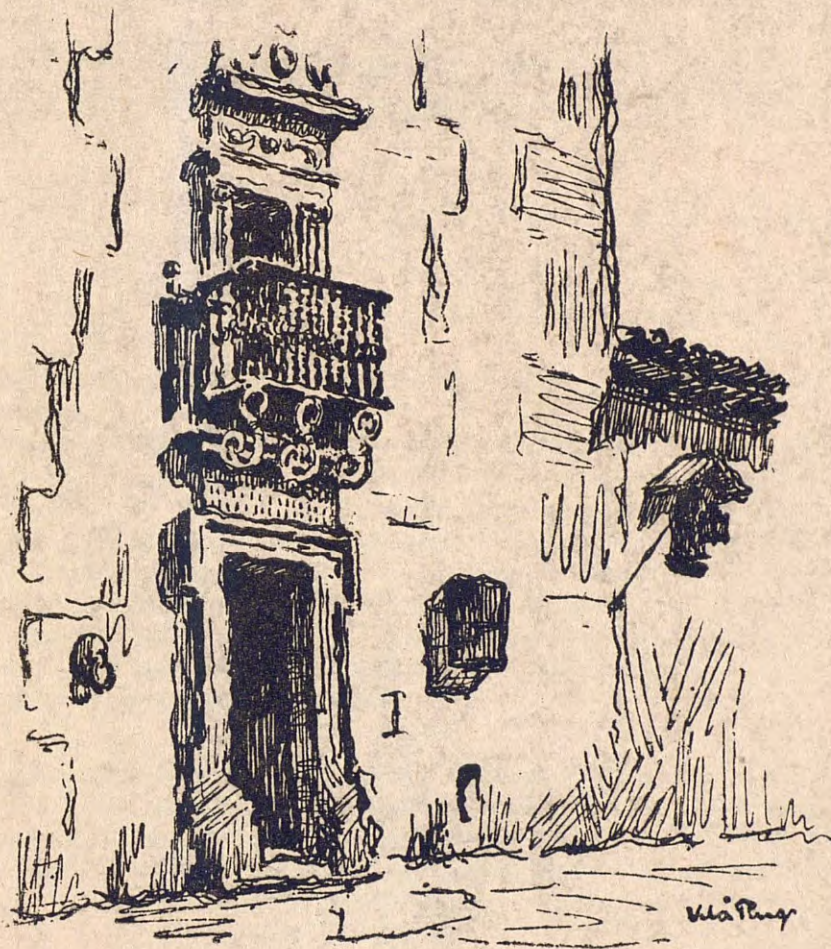
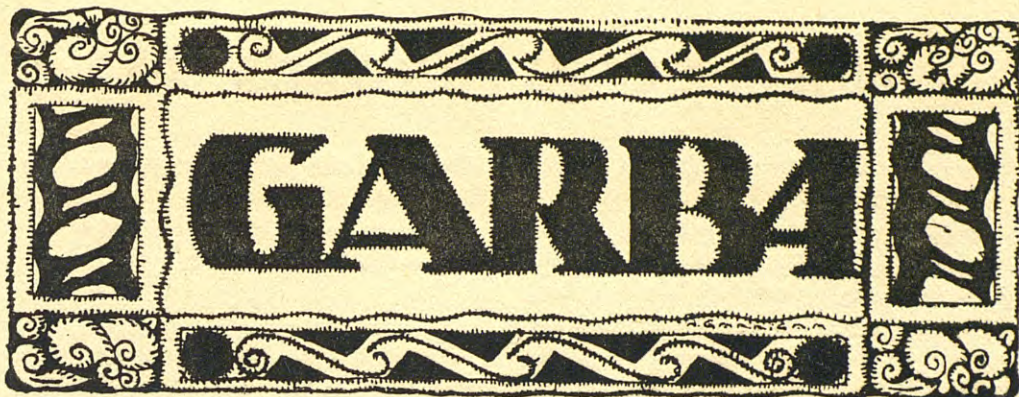

GARBA

Baeza. Una casa senyorial, apunt de Vila-Puig.

SUMARI: Paisatges espirituals. Marginals a un concert, per *Oriflana*. — Tarda del Divendres Sant, per *Josep Cardona*, pure. — A la quimera, per *J. Vives i Borrell*. — Del neguit de l'amor, per *Jordi Arnaus*. — Primavera, per *Esteve Serra*. — La mort del fill: La resurrecció del fill, per *Ricard Permanyer*. — El sentiment, per *M. Poal-Aregall*. — Reflexions profanes de Setmana Santa. Els escèptics sentimentals, per *Joan Matus*. — Centes de la vora del foc. La nora de can Massària, per *S. Sabater Oliver*.

PAISATGES ESPIRITUALS

MARGINALS A UN CONCERT

Per a oir música cal estar posseït d'una plenitud harmònica bon xic difícil d'assolir.

Quan l'orquestra descriu un «fort» només oïm la bateria metàl·lica i els instruments de percussió; de la trama interior, del teixit sonor i de l'idea de l'esclat, ens en desavenim. Quan un «piano» ens captiva les oïdes acostuma a succeir-nos el mateix; ara la dolçor melòdica ens enllemineix i oblidem el cos instrumental orgànic que la traslluu, catus inconscients de les prenedores sonoritats.

En el piano la temptació és tiranitzant en les dues mans; hom no sap avenir-se massa a una unificació de sonoritats: us pren la mà dreta i us estrema l'esquerra, o al revés. Ço poc menys que inassequible és oir el piano tocar. (Déu ens lliuri dels pianos que amb una moneda executen).

Una audició musical proporciona alguns cops un turment anguniós: és quan temem per l'artista. L'idea d'una desafinació, d'una nota donada fora temps, o un salt de trast o de tecla, causen a l'auditor un latent sobressalt. La fruïció artística, llavors, és nul·la. — Sovint fóra just i correcte que el concertista, en acabar, digués al públic: —Perdó, senyors, per la molèstia.

Un concert, si no s'hi posa cura, aviat serà quelcom avorrit i plebeu. Sovint, més que una demostració musical, és un campionat de resistència simfònica. Més que executar música deuria modular-se música, llegir-la discretament deixant-hi uns compassos en blanc per als comentaris. De continuar com ara, els músics, abans que no altra cosa, deuran cultivar-se els biceps.

ORIFLAMA.

TARDA DEL DIVENDRES SANT

Tarda del Divendres Sant, tarda de foscor i tenebra.

Jerusalem esdevé abans d'hora la Sió plorada per Jeremies, plena de desolació, sense rei, sense sacerdots, sense poble; car no hi ha quedat a prop de l'hora de *nona* ni un soldat en ses muralles ni un guarda en sos portals.

Tot és quietud malastruga en els carrers de la ciutat deïcida, contrastant son paorós silenci amb els braols de feres humanes que es senten udolar al Calvari a on Jesús hi és crucificat.

La celebració de la Pasqua havia atret a Jerusalem gent de tots indrets de les províncies Romanes, Perses, Medes, de Mesopotàmia, de Capadòcia, d'Àsia, de Frigia, d'Aràbia i de Creta que al matí ho envaïen tot en la vella Sió i a la tarda la mateixa gent, encuriosida una part i altra enfurida, s'acobla entorn de la creu a on agonitza el Salvador.

Posat Jesús entre dos lladres, tenint sota sos peus sagnants a sa Mare verge que cornuada el mira i al deixeble Joan que calladament el contempla i a les tres Maries que sangloten i ploren, veu el varó dels dolors la dalla de la mort al fons del calze de la Passió i obra sa sacratíssima boca per a acomiadar-se de tots.

Veniu, mortals, que abans de despedir-se ens vol beneir com Jacob a sos fills a l'espona del llit de sa agonia, que és la creu.

Des d'ella vol que sapiguem sa darrera voluntat, que rebem son testament, actuant de notari l'estimat deixeble en escriptura rubricada amb divina sang davant dels vivents que s'estremiran i dels morts que s'alçaran de les fosses.

Des de la creu vol alliçonar-nos i encarrir-nos el perdó bo i dient:

Pare, perdoneu-los que no saben el què es fan.

Així parla Jesús quan és blanc de tot l'odi del poble jueu que l'ha condemnat a mort afrontosa.

Així parla Jesús tot mirant amb esguard trist aquelles planúries de Judea per on hi havia escampat la suavíssima flaire de sa doctrina celestial i a on hagué tanta celebritat per la fama de sos miracles i que veu ara com un mal ermot sense més plantes que la crescuda herba de la ingratitud.

Pare, perdoneu-los que no saben el què es fan. Així parla Jesús mirant aquella Jerusalem sobre la qual va plorar un jorn, perquè volia congrega els seus fills com la gallina aplega i ajoca els pollets sota ses ales i no ho va voler. I ara de nou el seu cor es desfà en llàgrimes de sang que amb tot i ésser plorades per un Déu no arriben pas a ablanir la obstinació jueva. Ai! que els seus admiradors d'ahir, tornats són ara els seus butxins de mort qui no contents de martiritzar son cos fins a no deixar-li part sana, s'esdaliten a grat-cient en torturar son cor agonitzant tot dient-li: *Si ets Déu baixa de la creu. Vas salvar als altres i no saps salvar-te a tu mateix? I ets el qui volies enrunar i tornar a refer el temple en tres dies? Lliura't, si pots, de la creu i creurem en tes paraules.*

I quan Jesús podia calzinar amb un llamp del cel aquelles llengües burletes i endimoniades que es divertien en el do-

lor sense mesura de la víctima més innocent, Ell tornant bé per mal dolçament els responia cridant : *Pare, perdoneu-los que no saben el què es fan.* Com Jesús?... No saben el què es fan ? No són ells els qui us veieren en el temple de Salomó admirant als doctors de la llei amb vostra sapiència divina ?...

No són ells els qui davant la fossa de Llätzer s'embadaliren en vostre poder fent ressucitar al qui era mort ?...

No són ells els qui us aplaudien quan a vostra veu caminava el paralític i quan fèieu veure la llum del sol a l'orb de naixement ?...

No són ells els qui us rebien amb hosannas el diumenge de Rams i els qui queien espavordits a l'imperi de vostra veu a l'Hort dels Olivers?... Ai ! que són ells i no saben el què es fan perquè la malícia els ha encegat. El bon Jesús ho veu i se'n compadeix i abans d'aconhortar a sa afligida Mare, abans d'encomanar son esperit a l'Etern Pare, per més que sigui befat, escarnit i crucificat, suplica perdó per a sos enemics, demostrant així una vegada més l'amor immens que té a l'humanitat.

Noè amb tot hi ésser tan gran patriarca, al veure's burlat per son fill Cam, no pogué aguantar-se i es desfogà llançant una maledicció contra ell.

Elies va demanar foc del cel per a abrusar als qui d'ell es befaven i el mateix Zacharies clamava venjança contra els qui injustament se li havien portat. I l'Hom-Déu alhora que és maleït no maleeix i poguent-se venjar no es venja, ans si obra els llavis, clavats en creu, és per a fer sentir-se paraules de perdó pels enemics, *Pare, diu, perdoneu-los que no saben el què es fan.* Altres ne vindran—pensaria— que coneixent-me més que els jueus es befaran de mi a tothora i amb sos pecats me tornaran a crucificar. Oh,

Pare Etern, en els moments de ma agonia per a tots us demano perdó!

I aqueix crit de perdó d'allavors ençà ressona sens mai parar d'un pol a l'altre del món, fa vint centúries.

Perdó clamen els cels que acudiren amb núvols de dol a cobrir la santa creu quan Crist agonitzava i moria.

Perdó clama la terra que sentia sotmoure ses arrels a cada sospir del Criador.

Perdó clamen els àngels que ploraven prop de Jesús amb el cap sota les ales en l'hora del cruent sacrifici.

Perdó clama la Verge que, com una eura abraçada a l'arbre de la Redempció, presidí mort-ferida de dolor la espantosa tragèdia del Calvari.

Perdó clama l'Església com filla nascuda del costat de Crist, de qual divina sang reb encara la vida.

I perdó clama cada jorn l'Hòstia santa a l'alçar-se com un sol en tots els altars del món per a renovar el gran holocauste del màrtir del Gòlgota.

Només l'home que amb un crit de perdó fou redimit i salvat, es nega a perdonar mantes vegades.

I àdhuc sovint l'humanitat respon amb un udol de venjança a la dolça veu de perdó que del Calvari davalla.

Davant d'un Déu en la creu perdonant, els qui no perdonen saben el què es fan ?

Oh, que el qui no perdona no és perdonat. El qui no perdona ni és cristià, car el deixeble ha de seguir al mestre. El qui no perdona ¿com podrà dir en l'oració dominical : « perdoneu-nos nostres culpes així com nosaltres perdonem a nostres deutors » ?

Perdonant com Jesús els màrtirs del cristianisme han sapigut també morir com ell tornant bé per mal als qui els llevava la vida.

Atenent el perdó de Jesús, els prínceps cristians acostumen pel Divendres Sant indultar a reus que sofreixen comdemna, pràctica que es troba ja a França des del segle setè.

A Espanya durant la cerimònia del Divendres Sant, en el moment de la adoració de la Creu, es demana al rei l'indult d'alguns reus damnats a mort, el qual és concedit amb les cristianes paraules: « Jo els perdono per a què Déu me perdoni ».

L'acte més sublim de la caritat fraterna és el sapiguer perdonar als enemics i veu's-aquí perquè Jesucrist, com a salvador i mestre nostre, ens ho volgué ensenyar en la *primera paraula* que digué en la Creu.

Tarda del Divendres Sant; tarda de foscor i tenebra, però també tarda de llum per als qui saben aprendre.

JOSEP CARDONA, PVRE.

A LA QUIMERA

No em deturis la esperança,
fingidora.
No em demanis temperança
en la sang que el cor arbora.

No malmenis l'alegria,
malcuitada;
que els compassos d'harmonia
l'esperit els afalaga.

No contorbis la ventura,
oh, quimera!
Ets incerta i ets obscura
si un bell ritme no t'altera.

Tan immensa com tan lliure
vas essent domenyadora;
pro del geni del meu viure
no ens seràs mai vencedora.

Que el defici per la glòria
m'ha permès la trasmudança,
i al recer de tota història
hi ha un record de benaurança.

J. VIVES I BORRELL.

DEL NEGUIT DE L'AMOR

Si m'heu donat, Senyor, aquesta vida
tan plena de gaubances i neguits
i aquesta joia pura i beneïda
que ha obert de bat a bat els meus sentits.

Si m'heu donat aquesta llum tan clara
i el goig de viure sense dol ni abrulls
i uns llavis per besar aquella cara
i uns ulls per a mirar-me en altres ulls.

Si m'heu donat, Senyor, de mica en mica
aquest neguit tan lleu i encisador
i em feu senti en l'oïda la musica
de les paraules de la meva amor.

Si m'heu donat aquesta meravella
per a abrindar la flama en el meu pit,
volgueu que sigui solament per ella
tal com en ella penso dia i nit.

JORDI ARNAUS.

Granada. "Camino del Sacro-monte", apunt de Vila-Puig.

PRIMAVERA

La tardor també té la seva poesia. Sota els arbres despullats que reblinquen ses corpulentes branques a la voluptuositat del bes del sol, s'hi passeja dolçament una damisel'la.

És morena i bella. Camina quasi amb majestat i el seu cos ubèrrim té un caire de soperba matrona.

Ricard l'esguarda amb fruïció. Ella somriu i es saluden significativament.

La donzella es diu Laura, i enllaça elegantment el seu braç amb el de la seva mare.

Ricard creu que n'està enamorat; l'insistència en el seu pensament de la visió de la formosa damisel'la li demostra.

Ell, però, no n'està completament segur. És la primera volta que s'hi troba.

Un dia li donaren indiscretament una nova que l'entristí molt.

Laura era desitjada per l'Enric. Veu's-aquí una cosa que no hi havia pensat mai.

El coneixia, i un odi inesplicable sentí vers aquell jove que, com núvol en el cel diàfan enlletgia son avenir rosat.

Ricard vegé la seva estimada; el saludà austerament. No hi havia dubte. L'amic, intrús li havia assegurat que era cosa feta.

Ricard, llavors cregué que el que sentia era amor. Sí, estava enamorat, foll i fatalment.

Això era en aquest temps.

Ricard davant la posició social d'Enric es veié impotent i, enfront l'indiferència de Laura, abatut.

I més tard una malaltia interna, terrible, el consumia lentament.

A la dolor de l'agonia corporal cal afegir-hi la de son cor ferit mortalment.

Sí, el metge ho havia dit : ara, a la primavera i a muntanya, son cos es revifaria a l'ampit de la natura.

I el carruatge passà indiferent per l'assolellat passeig. Ara els arbres rellorien. Dessota d'ells que il·lusionat mantes voltes hi havia passejat, ara també hi veia gent que ho feia tranquil·lament.

I entre ells, bella com sempre, Laura.

Volia treure el cap al defora i saludar-la, acomiadar-se, però no gosà.

En els vidres s'hi reproduïa la faç d'una faisó cadavèrica.

I vora un poble humil, en una riallera torre, es trobà defallit, Ricard.

A la tarda, en un silló era portat per un criat sota una parra nua a pendre el sol.

Aquell home li feia companyia el menys possible.

El malalt ho comprenia i li regraciava interiorment, per la solitud en què el deixava.

Aquell dia rebé una lletra de sos pares; entre altres coses deia : «Pots estar segur, estimat Ricard, que aquí en mig d'aquesta bella natura, et goriràs ben prompte ».

El seu cap es somogué negativament amb una tristesa aclaparadora.

Bé era florit l'ametller, bé ses arrels s'expandien per la terra pròdiga, però

també dintre seu una malaltia, terrible,
silenciosa, treballava lentament.

Àdhuc Laura, per reanimar-lo, li feu
una visita. Estigueren una bella estona
parlant. Ricard tenia la sensació que es
restablia ràpidament.

Laura davant del dissortat s'entristí pro-
fundament i prometé, interiorment, esti-
mar-lo.

Sí, sí—es deia—, l'estimaré, pobre !

Ricard estava fora de si d'alegria.

La primavera començava per ell.

Un atac fulminant no el deixà acabar;
es coll-torçà en una mueca terriblement
còmica i calgué fred, cadàver, protegit in-
conscientment per l'emparrat.

El sol descendia lentament, amb tota la
majestat del sacrifici, amb tota la bellesa
d'una magnífica posta primaveral, san-
gonenta.

ESTEVE SERRA.

LA MORT DEL FILL

És el clavell d'un llavi roig, que en và
lluïta per dir una paraula pia.
Són uns ulls blaus que la mort envidria,
i una llàgrima els torna a humitejar,

un cop, i un altre cop. És el bleixar
sonor, d'un ocellet en l'agonia.
El comiat d'un pensament, que espia
el meu, i em diu adéu, ans de finir.

És una mà que estreny la meua mà ;
un brot novell que es trenca i s'emmustia,
un poncelet encara no desclos.

Oh Mort cruel ! Per què vas perllongar
l'últim dolor de qui mancat no havia ?
Per què vas torturà un indefens cos ?

LA RESURRECCIÓ DEL FILL

Trista mirada desesperançada
de mon esguard, enterbolit i esquiu,
cerques si en una estrella rediviu
aquell troç de ta vida mutil·lada ?

Recerques vanament ! Clou la mirada,
i escolta en el silenci a Aquell qui et diu :
—En veritat, jo et dic, que ton mort viu
la pura Vida, d'eterna durada.

Forja l'esguard dins de la nit obscura,
un somni và de vida que perdura...
Quant prest es desvaneix !

Senyô ! Senyô !

Apiadeu's de la meua mancança !
Feu d'aquell somni, carn!... en la esperança
d'una futura Resurrecció !

RICARD PERMANYER.

EL SENTIMENT

Troc, troc, troc, catatroc, troc, troc !
Divendres sant !

Troc, troc, troc, catatroc, troc, troc !

Les *tenebres* giravolten dalt del campanar.

Les campanes són mudes des d'ahir.
I el cel avui és llis com un estany.
I la vil·la sembla dormir...

Troc, troc, troc, catatroc, troc, troc !

Passen les dones vestides de negre...
Passen els homes vestits de les festes...
Passen els infants amb un *xarrac* als dits
fent-lo botzinejar... rac, rac, rac...

Divendres Sant ! Divendres Sant !

Les *tenebres* giravolten...

Allà, a l'extrem de la vil·la, hi ha una església petita i avui hi va la bona gent a dur-hi farigola i romaní als peus del Crist. Un Crist que durant l'any resta oblidat, perquè no és com aquell altre de l'església gran que té el rostre en una mueca que espaordeix, i els braços en una contorsió horrible i les cames desllorigades. El Crist d'aquesta ermita, en aquesta diada és l'imatge benvolguda perquè és un Crist sense llàstimes. Un Crist poc terrible. Un Crist sense massa turment.

I avui les ànimes, i els ulls, us cerquen a Vós, Crist de l'ermita, oblidat durant l'any, perquè la vostra fesomia disminueix l'angúnia que respiren totes les coses...

Senyor, Senyor, aquestes ànimes que avui vénen a Vós, vénen per la temença que els ofega. Vénen a cercar repòs en el vostre silenci. I Vós els en doneu amb la vostra figura pàl·lida.

Avui vénen les ànimes que vessen passions violentes i us esguarden humils.

Avui vénen els cossos sobercs i es vincen...

Avui la Mort ho és tot i les gentes s'emparen a la vostra placidesa, Crist sense llàstimes.

La gent tem la punició i d'aquí que cerca la vostra faç i no la de l'altra imatge aturmentada que venera durant l'any...

*Jesucrist la passió vostra
tots l'havem de contemplar*

canten les veus en aquesta diada, esporuguides. Ah, Senyor ! jo diria que aquestes veus són amargues com les nous verdes. Jo diria que si canten els mots sagnants és perquè la diada els té obsessionats...

Ara que ja és vespre, surt la processó.
—Tararí ! — i l'espiguet de la corneta agemoleix la multitud.

Rataplum, plam, plam ! — i aquest so tràgic i acompassat del timbal fa pensar amb els condemnats a mort.

Troc, troc, troc, catatroc, troc, troc ! — i les masses de les *tenebres* fan, en giravoltar, un soroll sord. Diria's que algú colpeja furiosament una sèrie de caixes podrides... per la carn que es descompon i l'humitat inclement...

Passa la processó lenta...

Passen els armats i, a cada cop violent de les llances en tocar a terra, aixequen una contricció de la gentada...

Passen els misteris balancejant com torugues...

Passen els homes descalços i amb vesta.

Passen els capellans...

Passa el Crist de la mueca que espaordeix, dels braços en contorsió horrible i les cames desllorigades, i els ulls de la multitud resten en terra i les goles s'en-nueguen.

Passen les dones arrossegant cadenes.

Passen els infants duent instruments de suplici...

Les tenebres giravolten...

Mes vet-aquí que ara apareix l'altra imatge del Crist sense contorsions ni llàstimes... I és ara que totes les testes s'enlairen amb un gest de misericòrdia. I el rostre del bon Jesús va copsant en els ulls de la gent les estrelles que manquen al cel...

Divendres Sant ! Divendres Sant !

Avui el sentiment floreix com en cap més dia de l'any en les ànimes senzilles.

M. POAL-AREGALL.

REFLEXIONS PROFANES DE SETMANA SANTA

ELS ESCÈPTICS SENTIMENTALS

Ai d'aquell qui cerca esplai en sa tristesa !

Sovint haureu topat, en vostres correrries per la vida, amb aquest tipu d'home intel·ligent però inadaptat, la conversa incissiva del qual, plena de comparacions espaventoses i reals, ni condueix a judicar-lo amb commiseració, com si talment fos una ànima en derrota, un ésser de fatalitat contra del que ha d'esvair-se tota alenada de triomf, perquè el fracàs més colpidor i formidable, ja ha pres en ell una mena d'estat físic permanent. A aquest home, moralment llatzerat, sense fer ostentació de compadir-lo, cal respectar-lo. És un escèptic sentimental.

Si no voleu ésser decebuts en vostre noble intent, no cerqueu pas en aquest home la franquesa d'un entusiasme xardorós, puix que havent mort a dintre seu tot optimisme, de cap manera trobaríeu l'ardida o espontània adhesió que d'ell inútilment esperàveu.

Si el vostre requeriment, però, és per a bregar per una causa noble, us prestarà, no sense abans posar sos ulls alerta vers

el desengany final, un apoiament quiet i reflexiu. Acontenteu-vos amb el lleu concurs que us presta. No volguéssiu pas obtenir d'ell un rendiment major. Penseu que aquest home ha esdevingut, per la moral sofrença, esmortuït d'energia; que amb sutzura ha tingut de realitzar el sacrifici de grans idees de felicitat, i, finalment, penseu també que tot esforç per ell portat a terme, ha sigut poc menys que el gest estèril d'una larva. Tot ell és un sementer de malmeses benaurances, i de sa desfeta interior n'ha sortit, naturalment, sa voluntat ferida, sa voluntat malalta.

Ara, únicament, li resten forces per a lluitar contra ell mateix — lluita terrible — i gairebé prescindeix, en son agut subjectivisme, del món exterior que el volta.

Sens dubte, a dintre d'aqueixos homes, purs com les ales verges d'una crisàlide, però inútils per la vida o quasi bé amb aquesta incompetibles, hi ha establerta una lluita de supremàcia entre llur sentiment i llur raó, guanyant batalla el primer sense

inutilitzar el segon, que torna sempre a la brega encarnissada així que de nou ha reprès forces.

Cal exhortar a tothom a què respecti els escèptics sentimentals, car, si ho són és a causa de no haver sigut, per a triomfar en la vida, doctors en murriesca o egoismes. Respectem-los, doncs, en nom de la llur puresa o en mèrits a la gran set de perfecció que els fa ésser imperfectes. Tal volta, o sense tal volta: a ben segur són penitents o dissortats a qui sempre acompanya la tristesa d'un record, la naturalesa del qual ha traspuat segurament tragèdia... Oh la fatalitat d'aqueixos homes en no saber oblidar!... La recordança, sovint fa abandonar-los en el bressoleig d'una tristesa amorosida i lassa que és per a ells no pas una punyent dolor, sinó una mena de fina, molt fina, lassitud, dissolta suaument en la llur més fina encara sensibilitat, essent per altra banda aquesta pura, exquisida i transparent llangor de l'ànima, una bella hora de crepuscle en llurs cors...

Oh la fatalitat d'aqueixos homes en no saber oblidar!... Vers ells, sincerament, va encaminada la nostra simpatia. Són tan purs, que ni tan sols saben convertir-se en assassins de llurs pròpies il·lusions... Serà que llur bonesa d'ànima els fa penar per uns amors difunts?... Qui ho sap! Probablement sí; probablement la causa tortu-

rant de llur caràcter la determina això tan enganyós i fins i tot estrafalari que anomenem pomposament amor...

Escèptics fins a la mèdula dels ossos per tot el que representa especulació del viure material, són en canvi, en aquest altre aspecte del cor, grans il·lusos obsessionats en adorar una mortalla, enamorats inútilment d'una planta que ja no té arrels, resseca i sense saba...

D'aqueixa mena d'homes—per cert tan delirants com generosos—varen sortir-ne els poetes nostàlgics de la Plèiade, de la que en fou gloriós pontífex el gran Pierre de Ronsard, aquell poeta màxim de l'ele-gia que un dia va cantar, és a dir, va plorar, en ses famoses « Estances »:

*Plora ma vida sens conhort
bo i remembrant aquesta mort
que se m'ha endut tota esperança.
Sos ulls recordo, que el meu seny
feien esclau de llur domeny,
i ja, sense ella, el viure em cansa.*

I heu's-aquí, només, l'única victòria que aqueixos homes poden assolir: emocionar profundament a les dones sentimentals i bondadoses que són, si pot dir-se, les més escasses, havent de sofrir, en canvi, el terrible fracàs d'ésser amb fúria de llopada famolenca devorats pels homes malvolents i egoistes que són, també, si pot dir-se, els més abundosos.

Ai d'aquell qui cerca esplai en sa tristesa!...

JOAN MATAS.

CONTES DE LA VORA DEL FOC

La nora de can Massàrria

II.

No en sap cap més, padrina, de conte d'aquells?

—De quins?

—D'aquells del *salta-i-gafa*. A mi va agradar-me tant, que el vegí saltar damunt del meu llit tres o quatre vegades! Quina manera de saltar! Unes vegades amb la cua encesa va cremar-me els llibres que tenia damunt de la tauleta, després va calar foc al cobre-llit, que tot jo cuidava a ofegar-me! Si fins vaig cridar una bella estona!...

—A mi també em va agafar una por...

—Però de què tanta por?

Així platicaven novament l'àvia i sos néts una tarda esplèndida de primavera; la padrina, sentada i sorgint al peu del brancal, i els néts manyagament reclinats a sa falda, veient transcórrer les hores de lleure d'un dijous a la tarda.

—Si heu d'agafar por a la nit—continua l'àvia—no que no us n'explicaré cap més. Sempre voleu contes i ¿veieu? encara després serveixen per a donar-vos pena.

—Un que no sigui de cremar-se res —féu la noia.

—De soldats i reis o de cavalls i bruixes.

—De nines, de nines!

—Ui!... que coses! Ni soldats ni cavalls, que jo ja no en sé d'aquests. Quan la vostra àvia no ho era tant de velleta, quan encara no li ranquejaven les cames i de una pitrada podia saltar sauledes i verdisses i reclots i riberes, sí que en sabia d'allò més de contes de reis i de bruixes, que allavors la vostra padrineta tenia molta memòria i les aprenia en els firals i en les balles dels aplecs. Ara en tinc tan poca! Allavors, quan retornàvem al mas les recontàvem i rèiem recontant-les i el nostre pare encara reia més, que li plavia veure com ens donaven tant bo aquelles

contalles innocents... Avui... darrera els *cinematògrafus*, els nois que pugen només s'engresquen en coses extremades... Si jo no sé com són la quitxalla d'avui!...

I ja no adonant-se'n, de digressió en digressió, l'àvia anava reconstruint-se per ella sola—car els néts no l'entenien—una pintura viva de les habituds que als infants d'avui han portat les coses dolentes que aprenen en les pantalles dels cines.

El noi entengué que aquell camí no era el del conte que esperava i tustant carinyosament els genolls de la padrineta deia, diu:

—No hi anem pas nosaltres a veure aquestes cosotes. Digui, digui; no hi fa res que no sigui d'això que dèiem.

—O, és que—feu l'àvia—el conte d'avui no l'entendràs.

—Després ja ens dirà què vol dir, com l'altre dia.

—Serà de la mare Massàrria.

—Qui és la mare Massàrria?

—Era una velleta d'una casa de pagès d'allà dalt, d'una muntanya molt llunya, sabeu? passats els planells i els turonets que hi ha darrera d'aquell roqueter encinglat.

I l'àvia signava enllà d'enllà del lluny, on s'hi veia una pinzellada de sol que fulgurava com una llenca d'or damunt la suavitat de la gran muntanya.

Els infants se giraren alhora i vegeren ço que l'àvia, alçant sa descarnada destra els signava bo i aguantant, a tall de bandera, la peça de roba que cosia.

—I què?

—La mare Massàrria era una bona dona que aquell dia casava un fill, l'hereu d'un mas que, si no era dels més rics del terme, tampoc es pot dir que fós dels més pobres. La bona gent que l'habitava, si hi havia

bona collita, anaven fent, i si la collita no ho era gaire, també passaven resignats i esperant temps millors.

—Com ara; oi que tampoc ho són gaire de bons?

—Just, com ara. L'heureu — continuà l'àvia — es va deixar portar del mal geni de la que havia d'ésser la seva muller i va tornar-se reganyós i la seva mare ja ho va conèixer que amb la seva nora no lligarien gaire; les amabilitats d'un dia ara s'havien tornat tan escaduceres, que gairebé no s'hi podia tenir cara. Amb això anava apropant-se la diada de Pasqua, que era la festa senyalada per a fer el casament, i en lloc de la bona cara i els alegrois que solen precedir a una festa tan grossa de família, com és la de casar l'hereu, a Can Massàrria s'hi havia ficat el pugó. —No lligarem amb la teva dona, li deia, i lo que sento és que trigaré a conèixe-li el geni.

Tan se va anar agreujant la bona harmonia, que l'hereu ja vegé clar que sogra i nora no hi cabrien i que lo millor seria viure sols fora del mas. Però calia una manera suau d'arribar a la topada, que el cor li feia mal a l'hereu de fer una mala passada a la seva mare. I dies abans del casament, va dir-li a sa promesa: —Mira, a la mare ja saps que no li entres per l'ull dret perquè troba que parles fi i per altres coses que tu ja saps; així, lo primer que faràs arribant a casa, és parlar poc i bé. Procura que no t'hagi de conèixer el geni gaire aviat.

El dia del casament a Can Massàrria tot anava a bute. Els fadrins i les fadrines, acompanyats de les famílies dels nuvis, esperaven en la llinda l'entrada dels nous esposos. Ell, sapat i bon moço, vestint el jec de color d'oliva, ella emperifollada dalt de la mula, anaven a fer la solemne entrada a la llar pairal, com així era usança, temps era temps, en l'alta muntanya catalana.

La núvia pujà a cavall fins al mig de

la gran entrada i dirigint-se a la seva sogra li digué, diu:

—*Déu vos guard, mare Massària; iquins sota-cels teniu tan baixos! He rebut un cop a la tosca que els kikirekics me brollen d'aigua. Porteu-me'n al sant repòs, abrigueu-me amb els llamps del cel, ferreu-me'n un parell d'ous i aneu a cercar el senyor Dimoni.*

—I per què fou aquesta lletania?—saltà el noi tot estranyat.

—Per complir lo que li havia demanat el promès; que parlés poc i bé i que no li poguessin conèixer el geni aviat.

—Si es descuida! Oi!

—Si, perquè després de saludar a sa mare, rondinà del sostre —el sota-cels—, que, muntada a cavall, el trobà baix; fingí un cop al cap—*la tosca*; plorà a llàgrima viva —dels ulls en deia *kikirekics*;— demanà llit per a refer-se —*el sant repòs*; manà que l'abriguessin bé amb els llençols —els *llamps del cel del llit*—; que l'atipessin depressa —un parell d'ous *ferrats* aviat ho són —i que correguessin a buscar el *senyor Dimoni*, que volia dir el metge.

—I què va fer la mare Massària?

—Tota va esborronar-se; del parlar en-gargussat de la nora, del seu manar imperatiu, de la gana que tenia, de lo reganyosa que aparentava, de lo delicada d'En Tendre que era; i va dir al seu fill, diu: —Vés, no li vull a casa. Si tot just entra ja m'ensenya tants defectes, demà què faria?

I varen viure sols en una casa del cap d'amunt del poble.

Això no vol dir que, després, l'hereu de Can Massàrria tot era penedir-se de no haver aconsellat d'altra manera a la seva dona. Ara que ell ja també la coneixia bé, sabia que si ho hagués fet al revés i li hagués dit: —Noia, el geni ensenya'l aviat, —encara viurien en pau i gràcia de Déu tots plegadets al mas.

s. SABATER OLIVER.